

Twee cursisten passen er nog net bij in Cel 9. Achteraan Trudie Labuschagne.

Tulpenbollenpapier en authentieke rafeltjes

De monumentale Blokhuispoort-gevangenis in Leeuwarden is getransformeerd in een culturele hotspot van jewelste. Bijzondere Boekjes van Trudie Labuschagne (60) is sinds januari 2023 een van de ambachtelijke bedrijven die er gevestigd zijn. Hoewel Trudie op meer plekken workshops geeft, zoals in een bunker bij Norg of het kerkje van Swichum, heeft ze in een cel van 11,5 vierkante meter haar hoofdkwartier gevestigd.

En ja, het is er wel klein en ook heel vol. Want Trudie, afkomstig uit het onderwijs en nu fulltime bezig met haar passie, werkt circulaire en duurzaam. En dat betekent ook zo weinig mogelijk weggooiën, zoveel mogelijk bewaren en flink verzamelen. En juist dat is het verrassende. Dat je verpakkingen van bijvoorbeeld chocoladerepen of blikjes ansjovis terugziet als omslag van een boek(je). Een feest van herkenning. Maar ook bewustwording van hoe mooi zo'n ontworpen wikkel er uit kan zien. Als je er een boekbinder op loslaat.

CEL 9 VAN DE H-VLEUGEL

Het vak van boekbinder is voor mij onbekend terrein. Mijn medecursist van vandaag, Peggy Gill, heeft wel ervaring en is helemaal uit Spijkenisse gekomen om speciaal de workshop Koptische binding te volgen. Je zou er stil van worden. Maar dat lukt ons alle drie niet, dus het wordt een heel geanimeerde workshop in Cel 9 van de H-vleugel. Waar het op de gang trouwens ook steeds levendiger wordt naarmate meer ondernemers hun deuren openen.

Trudie geeft in haar winkeltje workshops

Langlopend of breedlopend. Bermgraspapier of olifantenpoeppapier. Wie snel last heeft van keuzestress kan zijn lol op bij een workshop circulaire boekbinden in de Blokhuispoort in Leeuwarden. „Je weet nu niet waar je straks mee naar huis gaat”, voorspelt Trudie Labuschagne van atelier Bijzondere Boekjes.

TEKST MARJA BOONSTRA
FOTO'S MARCHJE ANDRINGA

in verschillende bindtechnieken. Naast de Koptische binding zijn dat de cahiersteek en de Japanse binding, die zijn het gemakkelijkst zegt ze, de lastige kruisjessteek en de Franse kruissteek.

Peggy en ik hebben ieder een eigen plek aan de werktafel tegen de muur. Als er drie of meer deelnemers zijn, verhuist Trudie naar de gang voor de cellen. Maar twee, dat past nog net. We hebben ieder een blikken trommel met het gereedschap dat we nodig hebben: een aardappelschilmesje, een hobbymes, een vouwbeen, een kromme naald, een flesje boekbinderslijm, een prikpen en een schaar. En uiteraard een liniaal en een groot formaat geodriehoek. We kunnen los!

De eerste keuze is bepalend: wordt het langlopend of breedlopend papier. Huh? Ofwel vouwt het in de lengte of in de breedte het makkelijkst dubbel. En daaruit volgt:

We beginnen intussen aan de volgende stap: mijn theedoozie moet middendoor. Dat gaat met het schilmesje. Ai, toch een paar, zeg maar, 'authentieke rafeltjes'. Geeft niks, het is handwerk, troost Trudie. Als dat klaar is moeten de 24 A4'tjes met de papiersnijmachine op maat gesneden. Ik verdeel ze in zes katernen van ieder vier dubbelgevouwen vellen. En die snij ik op maat van het omslag. Hou ik dus zes mini-katerntjes over, die Trudie weer zorgvuldig weglegt. „Voor de hele kleine boekjes”, en ze wijst naar de verschillende boekjes met het formaat en uiterlijk van een luciferdoozje, die op een plank staan mooi te wezen.

Je moet wel even meten en rekenen om dit goed te doen maar dan liggen er ook zes stapeltjes gevouwen papier. En in de rugjes daarvan gaan we vijf gaatjes prikken. Wel even goed verdelen, met behulp van de geodriehoek. En opletten dat ze niet verschuiven: alle gaatjes moeten op dezelfde plek komen. Ook in de rugjes van de voor- en achterkant.

BORDUREN

En dan zijn we bij de laatste fase beland: het in elkaar naaien. Tot nu toe was het appeltje-eitje, alleen even koppie erbij houden en niks niet moeilijk. Maar dat naaien, zeg maar borduren, is andere koek. We kiezen eerst uit de doos met klosjes een kleur die mooi afsteekt bij onze voor- en achterkant. Peggy pakt oranje, ik kies donkergroen. Vervolgens

wordt het een staand of een liggend boekje. Wie het even wil uitproberen: pak een krantenpagina (nee, deze niet, eerst even dit verhaal uitlezen) en scheur er een stuk af. Gaat in de breedte een stuk beter dan in de lengte: de krantenpapiervezels liggen van links naar rechts. Breedlopend papier dus.

Peggy en ik kiezen beiden voor BL. Volgt de tweede keuzeronde: de buitenkant. En dat is lastig. Trudie heeft een onuitputtelijke voorraad. Laatjes, blikjes, doosjes, mappen, ordners, kiest u maar. „Je weet nu niet waarmee je straks naar huis gaat”, voorspelt ze.

We krijgen een kop thee en dat is ineens mijn inspiratiebron: ik wil een omslag van het theemerk Clipper. En Peggy valt voor een surrealistische kikkerkaart. Ze kiest er een achterkant bij met bontgekleurde kleine illustraties.

TULPENBOLLEN

Zo, die grote keuzes zijn gemaakt. Klaar. Nee toch niet, want nu moeten we nog de papier-soort kiezen. Trudie heeft er een waaier van gemaakt, zodat we met onze omslagjes kunnen kijken wat daar nou het mooist bij past. Het olifantenpoeppapier oefent grote aantrekkingskracht uit, maar de voorraad blijkt te klein. Het wordt tulpenbollenpapier. En Peggy kiest voor bermgraspapier. Zij heeft 6 A4'tjes nodig voor haar Kikkerboek en ik 24 (ja, sorry komt door de afwijkende maat van de theezakjesdoos) voor mijn Clipperboek.

Tulpenbollenpapier is gemaakt van, inderdaad, tulpenbollen. Afgekeurde in dit geval, waarvoor bloembollenteler Tinus Teeuwen uit Breezand en zijn zwager Bert Lankhoorn een goede bestemming zochten en vonden. Op hun website zeggen ze: 'We hebben de bollen thuis in een blender gemaald en verstuurd naar papierfabriek Schut in Heelsum. Uit de eerste testen bleek dat er maar liefst 25 procent tulpenbollen in het papier verwerkt kan worden. Dat is best veel als je weet dat in het waterplantenpapier maar 5 procent waterplanten zit.' Het tulpenbollenpapier is geschikt voor brochures, visitekaartjes, flyers, maar kan ook dienen als verpakkingsmateriaal. En komt nu dus in mijn zelfgemaakte boekje terecht.

“
Trudie doet het voor.
En nog een keer.
En nog een keer

Drie foto's links: De katerntjes moeten stevig geplet worden met het vouwbeen. Katernen op maat snijden. Met een speciale knipper kun je de hoekjes mooi afronden.

Hiernaast: Het winkeltje annex atelier van Trudie Labuschagne in de Blokhuispoort in Leeuwarden.

Foto's onder: Het resultaat van de workshop boekbinden, met de inspiratiebron ernaast. Verpakkingen van chocoladerepen of bierviltjes, bij Bijzondere Boekjes is heel veel geschikt om er een boek(je) van te maken.

knippen we een stuk af, volgens de formule acht keer de ruglengte. Met een stukje bijenwas maken we de draad recht en stroef. Totdat hij piept tussen je vingers, aldus Trudie.

We pakken de kromme naald erbij, draad erdoor en vallen stil. Hoe verder? Trudie doet het voor. En nog een keer. En nog een keer. Katerntje open, doorhalen, katerntje dicht, naald en draad er tussendoor en met een lusje en een knoepje aan het voorgaande katern vastmaken. Yeah. Niet te strak, niet te los en alleen de eerste keer een steundraad neerleggen. Yeah z.

Na het vastzetten van het eerste van de zes katernen blijken we al ruim over tijd te zijn. De workshop zou van 10 tot 13 uur duren, was het idee. Maar het is inmiddels al half twee. En Peggy moet terug naar Rotterdam wegens een sollicitatiegesprek. Lang verhaal kort: de wat ervarener boekjesbinder Peggy vertrekt met nog wat instructie en ik maak onder toezicht van Trudie mijn theeboekje af.

Uiteraard heb ik al iets vastgeplakt dat eerst nog een stukje tape had moeten krijgen. Toch maar weer even lostornen met het scherpe mesje. ja hoor, nog een paar 'authentieke rafeltjes' erbij.

Uiteraard ook is mijn draad te kort. Of het boekje een katern te dik, dat kan ook. Hoe dan ook, we knopen er nog maar een stukje aan. En knippen een oogje dicht. „Het is handwerk hè”, herhaalt Trudie nog maar eens. Maar hé, uiteindelijk ligt daar dus een prachtig Clipper-opschrijfboekje, Koptisch gebonden met donkergroene draad.